

۷۹۸۷
کتابخانه
مکن بومی و معماری زیست محیطی

www.ketab.ir

آذین عطائی

سرشناسه	:	عطایی، آذین، ۱۳۶۸ -
عنوان و نام پدیدآور	:	مسکن بومی و معماری زیست محیطی / آذین عطایی.
مشخصات نشر	:	تهران: انتشارات مزینانی، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	:	۹۷ ص: مصور (بخشی رنگی)، جدول؛ ۲۱×۱۴ س.م.
شابک	:	۷۵۰۰۰ روال 978-600-8168-19-5
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۹۲-۹۷.
موضوع	:	معماری بومی -- جنبه های زیست محیطی
موضوع	:	Vernacular architecture-- Environmental aspects
موضوع	:	ساختمان سازی -- جنبه های زیست محیطی
موضوع	:	Building -- Enviromental aspects
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۷۲۰۸NA / ۶م ع
رده بندی دیویی	:	۷۲۰
شماره کتاب/سی	:	۵۲۴۰۲۸۰

ناشر: انتشارات مزینانی
 آدرس: تهران، پل سیدخندان، ابن در خیابان بشاد، ۱۳۶۸
 کدپستی: ۱۵۴۱۹۳۳۱۱۵
 صندوق پستی: ۱۶۳۱۵/۴۹۶
 تلفن: ۲۲۸۸۸۰۵۵
 فکس: ۲۲۸۷۳۶۶۶

عنوان کتاب	:	مسکن بومی و معماری زیست محیطی
مؤلف	:	آذین عطایی
طراح جلد	:	آذین عطایی
نویت چاپ	:	اول - ۱۳۹۷
شمارگان	:	۱۰۰ جلد
قیمت	:	۷۵۰۰ تومان

این کتاب به حقوق این اثر برای انتشارات تک‌رنگی و انتشارات مزینانی محفوظ است و هیچ شخص حقیقی یا حقوقی حق چاپ و نشر آن را ندارد. تمام حقوق این اثر را به هر صورت اعم از فتوکپی، چاپ کتاب و جزوه و حتی برداشت به صورت دست‌نویس ندارد و متخلفین به موجب بند ۱ ماده ۲ قانون حمایت از ناشران تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

مقدمه

خانه، مبدأ و مقصد زندگی روزمره انسان است. انسان‌ها برای کار و فعالیت اجتماعی از آن خارج می‌شوند و پس از انجام آن و کسب تجربه به خانه باز می‌گردند. خانه مکانی است که ما پس از تجربه ابعاد مختلف جهان پیرامون، به آن باز می‌گردیم. خانه برای انسان از چنان اهمیتی برخوردار است که می‌توان آن را مرکز دنیای فرد نامید (دیلتز). بنابراین خانه باید بتواند در فضای درونی و جلوه بیرونی خود توقع "مرکز دنیای فردی بودن" را برآورده سازد. امروزه به علت جبر زندگی و یا تک بعدی نگرش و تجربه به اقتصاد، بسیاری از ارزش‌های انسانی، اجتماعی، بومی و فرهنگی نادیده گرفته می‌شود.

«خانه آدمی را بلوک‌های مسکونی در پشت چند پنجره یکنواخت و هم شکل با دیگران قرار داد که به افتخار میهمان، بلکه برای افراد خانواده نیز تشخیص آن از بیرون مشکل است» (پاکرد). در این چنین برنامه‌ریزی و طراحی، این گونه انبوه سازی‌های کلیشه‌ای، انسان‌ها به صورت توده در کنار هم قرار می‌گیرند و به جای این که گروه‌های اجتماعی مثبت‌گرا و هدفمندی تشکیل گردد، انبوهی از نفرها تشکیل می‌شود که کنار هم قرار گرفتن آن باعث ازدحام، شلوغی و هرج و مرج را در پی دارد. در چنین شرایطی، افراد خانواده برای تأمین حداقل امنیت و آرامش از جمع فرار کرده، به کنج خانه پناه می‌برند. غربت و محرومیت اجتماعی از این جا آغاز می‌گردد و در این میان کودکان بیش از همه صدمه می‌بینند.

«تنها فضایی که در اختیار کودک قرار می‌گیرد تا بتواند بازی کند، یا بتواند

اندکی خاموش بنشیند و به مطالعه بپردازد، تخت خواب است. تمام هنجارهای معمول در خانه‌سازی، فقط فضایی محدود در اختیار کودک می‌گذارد و او را مجبور می‌کند که دایم در گفت و گوی بزرگترها و در تعاملات ناخوشایند با والدین باشد که غیر قابل قبول است» (راجرز). تبعات چنین شرایطی صدمه به بنیان و سلامت

خانواده، افراد و جامعه است؛ به طوری که حتی روابط داخلی خانواده تحت تأثیر کالبد نامناسب خانه ضعیف گردیده، بی حرمتی‌ها در داخل خانه نهادینه می‌شود. با تضعیف اعتبار خانواده، اعتماد و سایر ناهنجاری‌های اجتماعی فرصت بروز و نفوذ به اعماق جامعه پیدا می‌کنند.

با توجه به نابسامانی‌های فوق، پی‌جویی اصول پایداری زیست محیطی مجتمع‌های مسکونی برای نیل به توسعه پایدار در این پژوهش از اهمیت خاصی برخوردار است.

www.ketab.ir

فصل اول : معماری و مسکن

۱-۱	مقدمه	۱۶
۲-۱	سیر تغییر در شیوه های زندگی و سکونت	۱۶
۳-۱	بررسی کالبدی مسکن	۱۸
۱-۳-۱	نیازهای اساسی در رابطه با دسترسی ها	۱۸
۲-۳-۱	نیازهای اساسی در رابطه با حریم و امنیت	۱۸
۳-۳-۱	نیازهای اساسی در رابطه با فیلتر ها	۱۹
۴-۱	بررسی اجتماعی مسکن	۱۹
۱-۴-۱	مسکن و فرد	۱۹
۲-۴-۱	مسکن و جامعه	۲۰
۱-۲-۴-۱	خانه و شهر	۲۰
۲-۲-۴-۱	واحد همسایگی	۲۰
	بعد ذهنی	۲۱
۱-۱	اعضای گروه اجتماعی همسایگی	۲۲
۲-۱	کنش های متقابل در گروه اجتماعی همسایگی	۲۲
	بعد کالبدی	۲۱
۵-۱	تیپولوژی مسکن های شهری سازنده ی مجموعه های مسکونی	۲۳

- ۱-۵-۱ خانه های تک واحدی (ویلايي) ۲۳
- ۱-۵-۲ خانه های تک واحدی سری ۲۳
- ۱-۵-۳ بلوک های آپارتمانی ۲۴
- ۱-۵-۴ برج مسکونی ۲۴
- ۱-۶-۱ طبقه بندی وجود مجموعه های مسکونی ۲۵
- ۱-۶-۲ مجموعه های مولکولی ۲۵
- ۱-۶-۳ مجموعه های سطحی ۲۵
- ۱-۶-۴ مجموعه های حور - ط مری ۲۵
- ۱-۶-۵ گونه های ترکیبی ۲۶
- ۱-۷-۱ خواص اقلیمی تپ های مختلف مسکن د خلیم معتدل و مرطوب ۲۶
- ۱-۷-۲ خانه های تک واحدی ۲۶
- ۱-۷-۳ بلوک های آپارتمانی ۲۶
- ۱-۷-۴ برج ها ۲۷
- ۱-۸-۱ عرصه ها و فضاهای مسکن ۲۷
- ۱-۸-۲ عرصه ۲۷
- ۱-۸-۱-۱ عرصه ی خصوصی و فردی ۲۷
- ۱-۸-۱-۲ عرصه ی خانوادگی ۲۷
- ۱-۸-۱-۳ عرصه پذیرایی و مراسم ۲۸

۲۸..... ۴-۱-۸-۱ عرصه خدمانی

۲۸..... ۵-۱-۸-۱ عرصه ی فضای باز

فصل دوم : محیط

۲۹..... ۱-۲ مقدمه

۲۹..... ۲-۲ محیط

۲۹..... ۱-۲-۲ محیط طبیعی

۲۹..... ۲-۲-۲ محیط انسانی

۳۰..... ۳-۲-۲ محیط کالبدی

۳۰..... ۳-۲ آبادی

۳۱..... ۴-۲ بوم

۳۱..... ۵-۲ سنت

۳۱..... ۶-۲ معماری

۳۲..... ۱-۶-۲ هدف از طراحی در معماری

۳۲..... ۷-۲ ضمیر ناخودآگاه و خودآگاه انسان در برخورد با معماری

فصل سوم : معماری زیست محیطی

۳۴..... ۱-۳ معماری زیست محیطی (معماری همساز با طبیعت)

۳۴..... ۲-۳ هدف معماری زیست محیطی

۳۴..... ۳-۳ رابطه اقلیم و انسان

- ۳-۴ اقلیم شناسی و اقلیم شناسی کاربردی ۳۵
- ۳-۵ اقلیم شناسی معماری ۳۵
- ۳-۶ طراحی اقلیمی ۳۶
- ۳-۷ عناصر اقلیمی تاثیرگذار در معماری ۳۷
- ۳-۷-۱ تابش خورشیدی ۳۷
- ۳-۷-۲ تابش آفتاب و انرژی حاصل از آن در جهت های مختلف جغرافیایی ۳۸
- ۳-۷-۳ کیفیت سطح ورود تابش ۴۰
- ۳-۷-۴ تاثیر رنگ در مقدار انرژی خورشیدی جذب شده در یک سطح ۴۰
- ۳-۷-۵ تاثیر آفتاب در حرارت داخلی ساختمان ۴۱
- ۳-۷-۶ تابش آفتاب و تاثیر آن بر ساختمان و محیط اطراف ۴۱
- ۳-۷-۷ تابش آفتاب در انواع دیوار (به لحاظ مصالح بکار رفته) ۴۱
- ۳-۷-۸ تابش آفتاب بر انواع بام ۴۲
- ۳-۷-۹ تاثیر رنگ سطح خارجی ۴۲
- ۳-۷-۱۰ پنجره ۴۳
- ۳-۷-۱۱ تاثیر اندازه پنجره ۴۳
- ۳-۷-۱۲ موقعیت پنجره و تاثیر آن در وضعیت تعویبه طبیعی ۴۳
- ۳-۷-۱۳ تاثیر جهت و نوع بازشوی پنجره ۴۵
- ۳-۷-۱۴ تاثیر سایه بان ۴۶

۳-۷-۱۱ درجه حرارت ۴۶

۳-۷-۱۲ رطوبت هوا ۴۶

۳-۷-۱۲-۱ تاثیر رطوبت بر ساختمان ۴۶

۳-۷-۱۳ باد ۴۷

۳-۷-۱۳-۱ سیستم های باد ۴۷

۳-۷-۱۳-۲ تاثیر باد بر تهویه طبیعی ساختمان ۴۸

۱- ملکه تهویه و نیاز به آن در ساختمان ۴۸

۲- نیاز به تهویه در ساختمان با توجه به نوع اقلیم ۴۹

۳- تاثیر محوطه سبز مان در کنترل جهت و سرعت باد ۴۹

۴- بادشکن ۵۰

۳-۷-۱۴ بارندگی ۵۰

فصل چهارم : اصول طراحی ساختمان بر اساس اقلیم

۴-۱ کاربرد و نقش اقلیم در معماری و پروژه های ساختمانی ۵۲

۴-۲ مکان یابی پروژه ۵۲

۴-۳ نظم و ترتیب و جهت گیری بنا ۵۳

۴-۴ مقاومت مصالح بکاررفته در بنا ۵۳

۴-۵ طرح و شکل ۵۴

۴-۶ شکل بنا و نور و روشنایی ۵۵

۷-۴ شکل بنا و تبادل حرارتی ۵۶

۸-۴ اصول کلی که در طراحی ساختمان در رابطه با باد باید مورد توجه قرار گیرد ۵۶

فصل پنجم : ارزیابی اثرات زیست محیطی

۱-۵ مولفه های زیست محیطی ۵۸

۲-۵ اثرات زیست محیطی ۵۸

۱-۲-۵ اثرات زیست محیطی بر محیط های اجتماعی و فرهنگی ۵۸

۲-۲-۵ اثرات زیست محیطی بر محیط فیزیکی ۵۸

۳-۵ توصیف متغیرها ۵۹

۱-۳-۵ متغیرهای محیطی ۵۹

۱-فاضلاب ۵۹

۲-آلودگی هوا ۶۰

۳-آلودگی صوتی ۶۲

۴-فضای سبز ۶۳

۵-ترافیک ۶۴

۲-۳-۵ متغیرهای اجتماعی ۶۴

۱-فضای باز و تعاملات اجتماعی ۶۴

۲-امنیت ۶۵

راهکارهای دستیابی به امنیت در مجتمع های مسکونی ۶۶

۶۶..... ۳- هویت

۶۷..... مفهوم هویت در شهرسازی از نظر محققین

۶۹..... ۴- آسایش

۷۲..... ۳-۳-۵ متغیرهای محیط مصنوع

۷۲..... ۱- انرژی های نو

۷۲..... ۲- مصالح

۷۳..... ۴-۳-۵ اثرات زیست محیطی و ارائه راهکار در جهت تقلیل آثار سوء زیست محیطی در فاز

ساختمانی و بهره برداری

فصل ششم: فرآیند طراحی خانه ها بر اساس معماری زیست محیطی

۸۰..... ۱-۶ فرآیند طراحی خانه ها

۸۰..... ۲-۶ ترسیم نقشه زمین

۸۰..... ۳-۶ سازمان بندی و تعامل بین فضاها

۸۱..... ۴-۶ طراحی حجم

۸۱..... ۵-۶ تناسب بیرون، درون و تما

۸۱..... ۶-۶ طراحی محوطه اطراف بناها

۸۲..... ۷-۶ فاصله محرمیت

۸۳..... ۸-۶ سازماندهی فضاها

۸۳..... ۱-۸-۶ تراس ها

۸۳	۲-۸-۶ ریز فضاها
۸۳	۳-۸-۶ پنجره های جنوبی فضای نشیمن
۸۴	۴-۸-۶ پنجره شمالی
۸۴	۵-۸-۶ راهروی کوران
۸۴	۶-۸-۶ مونیت پرکینگ
۸۴	۷-۸-۶ گربه رو
۸۵	۸-۸-۶ بیوگاز
۸۵	۹-۸-۶ بام سبز
۸۵	۱۰-۸-۶ عایقکاری
۸۵	۱۱-۸-۶ پنل کاهگلی
۸۶	۹-۶ نحوه عملکرد سیستم گرمایش و سرمایش
۸۶	۱۰-۶ استراتژی تعیین مصالح و نمای بناهای مسکونی
۸۷	۱۱-۶ استراتژی طراحی ساختمان تجمیع

فصل هفتم : جمع بندی

۸۸	۱-۷ تجزیه و تحلیل نتایج تحقیق
۸۸	مولفه های محیطی (طبیعی)
۸۹	مولفه های اجتماعی
۸۹	مولفه های مصنوعی (انسان ساخت)

۲-۷ محدودیت های پژوهش ۹۰

۳-۷ پیشنهاد های حاصل از یافته های پژوهش ۹۰

منابع ۹۳

www.ketab.ir